

29.9.2017

Liikenne- ja viestintäministeriö / tulevaisuuskatsaus@lvm.fi

Viite: LVM:n sähköposti 7.9.2017: "Kutsu pohtimaan liikenteen ja viestinnän tulevaisuutta"

Palvelualan keskeisimmät muutostekijät seuraavan 10 vuoden ajalla

1) Digitalisaation kehittämisen teknologian hyödyntäminen nousee yritysten strategian ytimeen

Digitalisaation tuoma teknologinen kehitys mm. tekoälyn, automaation ja robotisaation saralla nopeutuu entisestään, sillä kehitys ruokkii itse itseään. Tiedon ja datan merkitys lisääntyy ja sen hyödyntämisestä muodostuu aiempaa enemmän yritysten keskeinen kilpailutekijä. Tiedon avulla yritykset räätälöivät asiakkaille tarjottavan tuotteen tai palvelun sisältöä ja ajoitusta, mikä johtaa aika- ja paikkariippumattomaan ja tehostuneeseen liiketoimintaan. Kuluttajien, yritysten ja julkisen vallan viestintä jatkaa sähköistymistään, mikä entisestään kiihdyttää paperisen viestinnän laskua ja muuttaa perinteisiä liiketoimintamalleja. Tämä kehitys on yleismaailmallinen. Paperipostin disruptiota nopeuttaa valtion hanke digitalisoida julkiset palvelut Tanskan malliin. Kansalaisille ja yrityksille suunniteltu sähköinen kirjelaatikko siirtää suuren osan julkisen hallinnon paperikirjeistä verkkoon.

Asiakkaiden kuluttajakäyttäytyminen tapahtuu entistä enemmän verkon kautta. Palveludominoiva liiketoimintalogiikka lisääntyy eli yhä enemmän asioita ja teknologiaa ostetaan palveluina – ei fyysisenä tuotteena. Tuotanto- ja arvoketjut pilkkoutuvat globaalisti. Robotisaation ja automaation yleistymisen johdosta tavaroiden tuotanto siirtyy lähemmäs kuluttajaa.

Tekoälyn, robotisaation ja automaation yleistymisen tuo ison murroksen myös työelämään. Osa palvelualojen työpaikoista häviää, mutta uusia työtehtäviä myös syntyy tilalle. Digitalisaation myötä myös perinteisille palveluille on tarjolla teknologiaa, jonka avulla voidaan merkittävästi vaikuttaa tuottavuuskehitykseen ja palvelukonseptien kansainväliseen kasvuun.

Ratkaisut ja mahdollisuudet: Valtion rooli on olla kehityksen mahdollistaja.

Liikenteen, viestinnän ja postilogistiikan toimialalla sopeutuminen digitalisaatioon edellyttää, että sekä Suomen että EU-tasoinen regulaatio elää ajassa. Sääntelyä on edelleen uudistettava prosessina ja kevennettävä sitä mukaa kun asiakkaiden tarpeet kehittyvät ja toimintaympäristö muuttuu 2020-luvulle tultaessa. Valtion tulee edistää teknologianeutraalisti liikenteen ja viestinnän toimialoilla markkinaehtoista kehittymistä ja kilpailua, eikä itse lähteä tekemään voittajien valintaa.

Suomen vahvuutena on ollut internetin yli tapahtuvassa liikenteessä vapaa datan käyttöoikeus, joka on osaltaan mahdollistanut myös uusien "liikkumisinnovaatioiden" syntyminen. (Esimerkiksi kaupunkiautojärjestelmä edellyttää toimiakseen merkittävän määrän luotettavaa ja reaaliaikaista tiedonsiirtoa.) Suomessa on tällä hetkellä uusien digitaalisten liikennepalvelujen perustana maailman laadukkain ja hinnaltaan edullisin tietoliikenneverkko. Tämä tulee turvata myös jatkossa. Ts. Suomeen tulee luoda edellytykset sille, että 5G otetaan käyttöön kärkijoukoissa ja infran kehitys turvataan myös poliittisin päätöksin.

Tulevissa taajuushuutokaupoissa tulee korostaa liiketoimintamahdollisuuksien luontia (ei hetkellistä rahastusta).

Kuitukaapeliasennuksiin liittyy tällä hetkellä raskas byrokratia ja lupakäsittelyn viiveet, minkä vuoksi lupamenettelystä tulisi luopua ja siirtyä itsesääntelyyn ja ilmoitusmenettelyyn.

Palvelujen maksama sähkövero on ristiriidassa digikehityksen kanssa. Digitaaliset palvelut ovat lopputuotteena ympäristöystävällisiä ja energiatehokkaita, mutta liiketoiminnan merkittävä kustannuserä on tällä hetkellä sähkön kulutus. Ei ole mitään perusteita sille, että (digi)palveluyritysten maksama sähkövero on noin 3 kertaa korkeampi teollisuuteen verrattuna.

Palveluyritysten sähkövero tulisikin välittömästi asettaa samaan veroluokkaan teollisuuden kanssa.

Turvataksaan käytössä olevan viimeisen teknologian ja kustannusten kurissa pitämisen julkisen sektorin ei myöskään pitäisi lähteä itse toteuttamaan hankalia IT-projekteja, vaan pyrkiä hankkimaan liikku- ja tietoliikennepalvelut entistä enemmän kokonaisvaltaisena palveluna.

Suomen pitää entisestään kiihdyttää panostuksiaan digitalisaatiokehityksen edistämiseen, sen tuomien teknologioiden kehittämiseen, pilotointiin, käyttöönottoon ja kaupallistamiseen. Yhteiskunnan ja julkisen sektorin tulee tukea yritysten ponnisteluja uudessa kansainvälisessä digitaloudessa, jotta mahdollisimman suuri osuus digitaloudessa luotavasta arvonlisästä saadaan kotiutettua Suomeen. Tehokas keino ja toistaiseksi vielä käyttämätön voimavara olisi julkiset innovatiiviset hankinnat, joiden osuus tulisi nostaa 5 %:iin noin 35 mrd. euron julkisista hankinnoista.

Digiajan palvelutyö, joka on monipuolisempaa ja asiakasläheisempää, edellyttää muutoksia suomen koulutusjärjestelmään ihmisten digivalmiuksien parantamiseksi.

2) Kaupungistuminen jatkuu Suomessa

Kaupungistuminen on globaali megatrendi ja se tulee toteutumaan varmasti myös Suomessa. Väestö tulee pakkautumaan tiiviimmin Etelä-Suomessa oleviin isoihin kaupunkeihin ja Keski-Suomen kahteen kolmeen isompaan kaupunkiin. Kaupungistuminen myös osaltaan kiihdyttää kehitystä, jossa kaupunki ja useat palveluntarjoajat toimivat kellon ympäri kaikkina vuoden päivinä (7/24/365).

Ratkaisut ja mahdollisuudet:

Kehitys edellyttää kasvavissa kaupungeissa sekä kasvukeskusten välillä vahvaa panostamista tehokkaaseen ja toimivaan joukkoliikenteeseen. Kaupungistumiskehitystä ei tule valtion yrittää estää, sillä kaupungistumisen on todettu edistävän uuden elinkeinotoiminnan syntyä. Suomen liikenneinfran ylläpidossa ja kehittämisessä tarvitaan priorisointia, jossa tuleva kaupungistumiskehitys otetaan aiempaa enemmän huomioon.

3) Ympäristö- ja ilmastoteemat tulevat näkymään enemmän ihmisten arjessa

Ihmiset ja yritykset tiedostavat nykyään liikenteeseen liittyvien valintojensa ympäristövaikutukset, mutta seuraavien 10 vuoden aikana kiristyvät ilmasto- ja ympäristövaatimukset tulevat muuttamaan ihmisten, yritysten ja tavaroiden liikkumista. Ihmiset ja yritykset joutuvat ottamaan nykyistä enemmän huomioon kulutus- ja hankintapäätöksensä ympäristövaikutukset.

Ratkaisut ja mahdollisuudet:

Liikenteessä Suomen tulee edelleen edistää siirtymistä fossiilisista polttoaineista uusiutuviin polttoaineisiin (sähkö, bioenergia) henkilöliikenteen verotusta kehittämällä. Myös toimivalla ja kustannustehokkaalla joukkoliikennejärjestelmällä edistetään ympäristötavoitteiden saavuttamista.

Suomen ilmasto- ja ympäristötavoitteiden toteutumisen kannalta tärkeää on, että muut päästökaupan ulkopuolella olevat sektorit (maatalous, lämmitys ja jätehuolto) vähentäisivät seuraavan 10 vuoden aikana päästöjään suunniteltua enemmän. Ts. liikennesektoriin kohdistuvaa isoa muutos- ja kustannusvaikutusta tulisi pyrkiä pienentämään (Suomen ei-päästökauppasektorin vähennystavoite – 39 %, jossa liikenteen vähennystavoite – 50 %).

4) Resurssitehokkuus kasvaa entisestään ja lepäävät resurssit tulevat osaksi taloutta

Digitalisaatio, kaupungistuminen ja ihmisten kasvava ympäristö- ja ilmastotietoisuus edistävät uusia liiketoimintamalleja, joissa hyödynnetään mm. jakamistaloudesta tuttuja toimintamalleja. Liikenteen osalla näkyvänä muutoksena tulee olemaan mm. yhteiskäyttöautojen lisääntyminen omistusauton vaihtoehtona sekä liikenne palveluna (Maas) -toimintamallin yleistyminen.

Ratkaisut ja mahdollisuudet:

Valtion tulee edistää toimia, joilla ns. lepääviä resursseja olisi mahdollista ottaa aiempaa paremmin käyttöön esim. työlainsäädäntöä ja verolainsäädäntöä kehittämällä.

Helsingissä 29.9.2017

Palvelualojen työnantajat PALTA ry

Riitta Varpe
toimitusjohtaja